

AISTIJA

LATVIŅU LIETUVIŅU VIENYBĒS

Centro Valdybos informācijas

LATVIEŠU LIETUVIEŠU VIENĪBAS

Centrālās Valdes informācija

2. (6.) nr.

25. maijā, 1953.g.

EMĪLAM SKUJENIEKAM 50 GADU

LLV goša biedrs un Centrālās Valdes loceklis rakstnieks Emīls SKUJENIEKS s.g. 26. jūnijā kļūst 50 gadus vecs. Viņa mūža darbs ir veltīts rakstniecībai un mūsu brāļu tautu tuvināšanai.

E. Skujenieks dzimis Bauskā 1903. gadā. Izglītības gaitas sākās Bauskas pilsētas skolā. Sakarā ar pirmā pasaules kara notikumiem viņa vecāki pēc vācu ienākšanas Kurzemē 1915. gadā pārcēlās dzīvot uz Lietuvu Birzu apriņķi. Kaut gan Skujenieks ātri iemācījās lietuviešu valodu, izglītību turpināt viņš brauca uz Latviju. Sākumā viņš mācījās Bauskā, vēlāk Rīgas pilsētas 2. gimnazijā. Bermonta uzbrukuma laikā viņš iestājās skolnieku rotā un piedalās brīvības cīņās. Vidusskolas izglītība noslēdzas 1922. gadā Bauskā, un Skujenieks aizbrauc atpakaļ pie vecākiem uz Lietuvu. Četrus gadus viņš strādā Lietuvā par tautskolotāju dažādās vietās, Birzu apriņķī. Darbs Lietuvas laukos ļauj viņam iegrimt lietuviešu valodas bagātībā, tautas dzīvē un tautas garā. Šādas izdevības nav bijis citiem pazīstamiem latviešu kultūras darbiniekiem, kas vēlāk darbojušies latviešu un lietuviešu tuvināšanas laukā. Lietuva Skujeniekam kļūst mīla, kļūst otra dzimtene, pareizāki - tā pati dzimtene. Viņš atskārst, ka Lietuva un Latvija ir māses, aistu tautas nemirusā gara divas izpausmes. Skujenieka vecāki 1925. gadā pārcēlās atpakaļ uz Latviju. Viņš pats atgriežas Latvijā trīs gadus vēlāk. Līdz pat Latvijas neatkarības galam Skujenieks dzīvo Rīgā, nodarbojas žurnālistikā un rakstniecībā, strādādam līdzīgi gan latviešu, gan lietuviešu laikrakstos.

Latviešu un lietuviešu tautas cēlušās no kopēja nacionālā celma. Tās dzīvo cieti blakus gadusimteniem, saskarsmes robeža ir 570 km gara, un tā neiņē vis pa kalnu mugurām vai plasiem ūdeņiem, bet gluži nemanāmi šķērso Augšzemes pakalni, Zemgales līdzenumu un Ventu. Bet cik latviešu pazīst lietuviešu dzīvi, kultūru un literatūru? Tāpat otrādi. Cik ir abu valodu pratēju? Cik daudz ir tulkotumu no vienas valodas otrā? Vai ir kaut viena plašākā aprindā piemērota valodas mācības grāmata, kā lietuvietim iemācīties latviski vai arī latvietim lietuviski? Latvieši un lietuvieši dzīvoja blakus, pagriežusi viens otram muguru. Acīmredzot, mūsu orientācijā pastāv ievērojams nedabisks robežs. Šo robežu Emīls Skujenieks saskatīja jau agrā jaunībā, kad nejausi apstākļi to noveda Lietuvā. Ne nacionālās ideoloģijas iedvesmots, ne politiskās programmas vadīts, bet tautiskas sajūtas skubināts viņš ķērās šo robežu aizpildīt. 30 gadus Skujenieks strādājis sai darba laukā, tulkodams un atdzejojodams lietuviešu literatūru latviski un latviešu literatūru lietuviski, reizē sekodams arī pats savam rakstnieka aicinājumam.

Lietuviešu presē Skujenieks sāk darboties 1922. gadā, latviešu presē gadu vēlāk. Viņš atdzejo lietuviski Raima dzejoļus, to starpā "Kalna kāpēju". Gadu gaitā Skujenieks pārtulkojis no lietuviešu valodas ap 15 romānu, 5 lielus drāmatiskus darbus un neskaitāmus citus. Trīdā vien viņš tulkojis vairāk kā 25 lietuviešu autorus. Nav gandrīz neviena ievērojamā lietuviešu rakstnieka, no kura Skujenieks nebūtu pārsacērumam tulkojis - gan dzeju, gan prozu, gan drāmu. No plašākiem tulkojumiem pieminams Vinca Ramona romāns "Krusti" un pasreiz noslēdzas tā pasa rakstnieka romāna "Patekli sarkanajā saulrietā" tulkojums. Visvairāk viņš tulkojis Brodzons, Incūras, Vaiculaisa un Aistiesa darbus. No Skujenika pasa darbiem pieminami divi noveļu krājumi, ap 50 stāstu, viena poēma, ap 400 dzejoļu un trīs drāmatiski sacērumi. Skujenika lietuviešu literatūras tulkojumi izlietoti teātru izrādēm, radiofonam un izkaišti presē, tādēļ viņa veiktais lielais darbs nav tik labi pārskatāms. Skujenieks vēl ir pasos spēka gadus un, neievērojot trimdas dzīves grūtības, ar lielu enerģiju turpina strādāt tālāk.

Skujenieks bijis nevien literāts, žurnālists un redaktors, bet dzīvi piedalījies arī sabiedriskā darbā. Viņš piedalās Rīgā dzīdēdos rakstnieku un mākslinieku nogrupējumos un biedrībās un 1930. gadā tiek īpasi uzaicināts par biedru arī Lietuvas Rakstnieku Biedrībā, kurā darbojas vēl līdz šim. Trīdā Skujenieks piedalījies Latviešu Preses Biedrības atjaunošanā, bet sevišķi nopelni viņam ir LLV darbības atjaunošanā un izveidošanā, jo tā ir viņa sirdslīete. Nepārtraukti trīdā viņš bijis LLV Centrālās Valdes loceklis, vadījis Preses Biroju, izdevis LLV preses biļetenus, nodibinājis un vadījis LLV Gēsthachtes nodaļu, īsu laiku vadījis arī Pinebergas nodaļu un nodibinājis Klīvlendas nodaļu Amerikā. LLV delegātu konference Rotenburgā, atzīdama Skujenika nopelnus tūvināšanās darbā, ievēlēja viņu reizē ar Dr. V. Vīdūnu, prof. M. Birzīsku, Sp. Paegli un F. Kiršu par LLV goda biedru.

Latviešu Lietuviešu Vienība sveic savu goda biedru un rosiģo darbinieku 50 mūža gadam noslēdzoties un novēl daudz spēka un veiksmes turpmākā darbā.

††~††~††~††~††~††~††

— BALSIS BALTIJAS VALSTU ROBEŽU JAUTĀJUMOS —

Pēc otrā pasaules kara, kā zināms, no Polijas tika atdalītas ukraiņu un baltrutēņu apdzīvotās zemes un pievienotas padomju Ukrainai un Baltrutēnijai. Zaudēto apgabalu vietā sabiedrotie atdeva Polijai Austrumvācijas daļas, no tām izdzenot vācu iedzīvotājus. Poļu vadossie centri trīdā prasa neatkarīgās Polijas atjaunošanu, paturot jauno robežu līdz Oderas-Neisas linijai un atgūstot veco robežu, kāda pastāvēja līdz otrā pasaules kara sākumam, ieslēdzot nevien ukraiņu un baltrutēņu teritoriju, bet arī Viļņu. Tas ir sauklis par vēl nebijusu lielo Poliju ar Štetinu un Breslavu rietumos un Viļņu un Ivovu austrumos. Tomēr pēdējā laikā poļu sabiedrībā vairojas kritiskas balsis. Tiek izteiktas domas, ka nākamajai Polijai nav jātiecas pēc svesu tautu zemēm un katrā ziņā jāizlīgst ar Lietuvu. Rezolūciju par "Lielo Poliju" bija pieņēmis nesēn arī Amerikas poļu kongress Atlantiksitijā. Pret so lēmumu nostājas katolu mācītājs Jozofs Majejskis poļu laikrakstā "Kultūra", kas iznāk Parīzē. Majejskis aizrāda savā rakstā, ka lietuviešu prasība paturēt Viļņu

ir taisnīga, ka Viļņa un Ļvova nekad nav bijušas poliskas pilsētas un ka starp Lietuvu un Poliju nebūs miera, kamēr poļi neatsacīsies no Viļņas. Cīnīties pret bolševismu un necelt Viļņas jautājumu aicinājis arī Amerikas Poļu Kongresa priekšsēdis K. Rozmareks. Lietuvas tiesības uz Viļņu atzīst Poļu Apvienības Kanādā priekšsēdis J. Pankovskis. Par Polijas atsacīšanos no citu tautu zemēm izsacījusies arī Poļu Nacionālā Komiteja Venecuēlā.

Poļu apsvērumi ir ļoti teorētiski. Pēc Polijas sabrukuma 1939. gadā Viļņa tika pievienota Lietuvai un no tā laika nepārtaukti cauri visu okupāciju laikiem ietilpst Lietuvas robežās. Lietuvas administratīvais centrs 1939. gadā tika pārcelts uz Viļņu un Viļņa arī tagad ir Lietuvas galvas pilsēta arī zem krievu okupācijas varas. Polija saiet ar Lietuvu robežās tikai vairs saurā joslā Suvalku novadā.

Līdzīga attīstība vērojama arī vācu sabiedrībā attiecībā uz Klaipēdu. Bonnas valdība atzīst Vācijas 1937. gada robežas, kad Klaipēda piederēja pie Lietuvas. Vācu tautas plašākās masas par Klaipēdu nemaz neinteresējas. Bet pastāv labi organizēta Klaipēdas vācu grupa, kas spraudusi par mērķi Klaipēdas apgabala atgūšanu Vācijai. Ar lielu neatlaidību šī doma tiek pausta nelielajā avīzītē "Memeler Dampfboot". Šai grupai izdodas dažreiz iepludināt vācu presē vai radiofonā savus ieskus. Šī virziena spēks tomēr arvien vairāk mazinās. Reāli domājosas Klaipēdas vācu aprindas labprāt sadarbojas ar lietuviešiem. Mazlietuvies Padomes priekšsēdis E. Simonaitis nesen apmeklēja mazlietuviešu kolonijas Šlezvīgas-Holšteinas apgabalā, un tam nācās sastapties arī ar Klaipēdas vācu pārstāvjiem, kas ļoti labi sadzīvo ar lietuviešiem. — Laikraksts "Flensburger Tageblatt" 21. aprīļa numurā ievietoja plāsu rakstu par Klaipēdu senāk un tagad. Atzīmēts, ka Klaipēdas pilsēta agrāk atradusies Vācijas nomalē un bijusi panīkusī. Klaipēdas pilsēta sākusi uzplaukt pēc pievienošanas Lietuvai. Paplasiņāta osta, uzceltas reprezentatīvas ēkas, iedzīvotāju skaits pavairojies no 30 uz 50 tūkstošiem. Rakstā nav izteiktas nekādas vācu tieksmes uz Klaipēdu. Pieņemts, ka Klaipēda tagad ietilpst Lietuvas robežās un vācu tur palicis tikai pāris simti. — Jo vairāk jānozēlo tādēļ apstākļi, ka austrumprūšu masu sanāksmē Bochumā s.g. 10. maijā lielajā sanāksmes hallē visu sienu aizņēma liela A u s t r u m p r ū s i j a s karte, kur nevien Klaipēda, bet arī Dancīga atzīmēta Austrumprūsijas robežās. Vācu trimdnieki nevar cerēt uz citu tautu atbalstu un simpatijām dzimtenes atgūšanai, ja reizē tiek pausta miera laika līgumisko robežu vienpusīga neievērošana, tādā kārtā pieslēdzoties Hitlera programai.

~ = ~ = ~ = ~ = ~

— L L V DARBĪBA —

Centrālās Valdes sēde.

Š.g. 21. aprīlī Hannoverē Lietuviešu Centrālkomitejas telpās notika LLV Centrālās Valdes Eiropas daļes sēde. Piedalījās CV priekšsēdis J. BRACS, valdes locekļi P. ZUNDE, E. SIMONAITIS un N. NAMNIEKS, kā arī revīzijas komiģijas priekšsēdis J. GLEMŽA. Ziņojumu sniedza CV priekšsēdis J. Bracs un kasieris N. Namnieks. P. Zunde un E. Simonaitis nāca ar vērtīgiem ierosinājumiem un norādījumiem. Tika nolēmts pievērst vērību nodaļu tīkla atjaunošanai Vācijā, nodibināt nodaļas Dīpholcā un Minchenē, atjaunot nodaļu darbību Oldenburgā un Memmingenā, kā arī ierosināt pārējās nodaļas Hannoverā, Hamburgā un Libekā. Ir cerības, ka Lietuviešu Centrālkomiteja varēs izdot rakstnieces Ingridas VIKSNAS romāna "Mums jābrien jūrā" tulkojumu lietuviešu valodā. Tika pārrunāta LLV darbība arī Amerikā. LLV nodaļas nodibinā-

mas Ņujorkā, Čikāgā un Toronto, kur jau pietiekami liels veco biedru skaits.

Buenos Airesa.

LLV Argentīnas nodaļa, kuru vada F. GAIŠAIS, gatavo plašāku sarīkojumu. Tajā piedalīsies lietuviešu koris, lietuviešu pianists Kuprēvics un viņa māsa vijolniece, kas pašreiz atrodas koncerta ceļojumā ASV. - Nodaļa saņēmusi Centrālās Valdes izsniegtās biedru kartes un paredzējusi tās izdalīt biedriem šai sarīkojumā, dodot brīdī svinīgu noskaņu. - Nodaļā darbojas līdzī prof. L. SLAUCĪTĀJS.

Bostona.

LLV Bostonas nodaļa gatavo lielāku sarīkojumu, kur lietuviešu valodā izrādīs Blaumana drāmu "Indrāni". Ievas lomu tēlos dzejniece Marija URNEŽUS-LAMBERGA. Noliņu spēlēs lietuviešu pulkvedis J. ANDRUS - pazīstamais kartografs, kas pašreiz gatavo jaunu lielu Lietuvas karti. Nodaļu vada dzejnieks un LLV goda biedrs F. KIRŠA un darbiņu veicina CV valdes loceklis Olgerts LIEPINS. Mācītājs Nikolajs OZOLS vēl ir biedrs no Rīgas laikiem, piedalījies vienības kongresos dzimtenē.

" " " " " " " "

LIETUVIEŠU ĢIMNAZIJA PĀRCEĻAS NO KAZARMJU BLOKA UZ PILI

Kā latviešiem, tā lietuviešiem brīvajā pasaulē pastāv pa vienai ģimnazijai. Abas atrodas Vācijā - viena Augustdorfā un otra Dīpholcā. Lietuviešu ģimnazijs ļoti ievērojami atbalsta Amerikas lietuviešu sabiedrība. Amerikas Lietuviešu Kopējais Fonds (BALF) vien apņēmies ģimnazijs pēdējā gadā laikā par apmēram 20.000 DM. Atseviski ziedotāji Amerikā pagājušā gadā saziņojusi ģimnazijai vairāk kā 9.000 dolāru, bet š.g. pirmajā pusē jau vairāk kā 5.000 dolāru. Ģimnazijai ir arī savs smagais auto un savs "dzīps". Skolotāji atalgoti un audzēkņi apgādāti internātā. Vienīgi ģimnazijas telpas nepiemērotas - purvos ieslēgtas mazas provinces pilsetiņas nomalē, apdrupusā kazarmju blokā. Tagad ar Vācijas Lietuviešu Centrālkomitejas priekšsēža P. ZUNDES energisko rīcību ģimnazijai iegūtas jaunas reprezentatīvas telpas. Netālu no Heidelbergas, slavenā "Kalnu ceļā" tuvumā un 10 km no Reinas Lietuviešu Centrālkomiteja nopirkusi ģimnazijai Rennhofas pili. Tā atrodas Hitenfeldas ciemā, skeistā priežu mežu apkārtnē un kādreiz piederējusi Rotsildu ģimenei. Pils maksā 200.000 DM, remonts izmaksās vēl 100.000 DM. Liela daļa šīs summas būs vēl jāsavāc ziedojumu ceļā. Ģimnazijas nama pirkšana savīņojusi lietuviešu sabiedrību, un ar ziedojumiem atsaucas nevien turīgie Amerikas lietuvieši, bet arī Vācijā dzīvojošie bezdarbnieki, kara invalīdi un pat sanatoriju iemītnieki.

" " " " " " " "

=====

Adrese: LETTISCH LITAUISCHE UNION, Sekretariat,
Hannover/Stöcken, Garbsener Landstr.7., Germany.